

Årsberetning for Forsikring & Pension*

af adm. direktør **Bent Knie-Andersen**, Alm. Brand

Bent Knie-Andersen

På Forsikring & Pensions vegne vil jeg gerne byde velkommen til dette årsmøde, der for første gang er henlagt til efteråret. En særlig velkomst skal lyde til vores ressortminister, økonomiminister Marianne Jelved. Ligeledes vil jeg gerne byde velkommen til Konkurrencerådets formand, professor Svend Hylleberg, der i et indlæg i dag har lovet at berøre nogle af de yderst aktuelle spørgsmål om konkurrencepolitikken.

En særlig velkomst skal også rettes til repræsentanterne for Finanstilsynet, for ministerier og andre offentlige myndigheder og de organisationer, vi samarbejder med, samt til pressen.

Det er første gang, at der afholdes årsmøde i Forsikring & Pension – sidste år hed vi Rådet for Dansk Forsikring og Pension, der jo som bekendt blev dannet ved sammenlægning af Assurandør-Societetet og Arbejdsmarkedspensionsrådet.

Vi har ikke yderligere tanker om navneændringer, men planlægger at gå det nye årtusinde i møde med Forsikring & Pension som den fælles organisation, der omfatter alle virksomheder reguleret af EF-forsikringsdirektiver og Lov om forsikringsvirksomhed.

Konjunkturudviklingen

Dansk forsikring oplevede sin første egentlige etablering så langt tilbage som i 1731. I

mere end 250 år har samfundets generelle udvikling naturligvis været af afgørende betydning for de vilkår, som forsikrings erhvervet har virket under.

Som helhed har den samfundsøkonomiske udvikling været gunstig i en årrække. Det danske aktivitetsniveau er højt, og der har i den forbindelse kunnet konstateres pres på priser og lønninger, ligesom der har været tale om underskud på betalingsbalancens løbende poster. Væksten synes dog nu at være dæmpet noget, og betalingsbalancen er blevet klart forbedret.

Forsikringsmarkederne er klart påvirket af konjunkturudviklingen i samfundet. Kon-

---

* Aflagt af formanden, adm. direktør Bent Knie-Andersen, Alm. Brand, ved F&P's årsmøde den 18. november 1999 på Radisson SAS Falconer Center i København.

junkturensomheden gælder ikke mindst på skadesforsikringsområdet, hvor væksten i præmierne i beretningsperioden 1998 – 1999 nogenlunde har svaret til udviklingen i bruttonationalproduktet. Markedet er præget af meget stærk konkurrence; rentabiliteten er blevet forbedret, men kan fremdeles ikke betragtes som tilfredsstillende. Udviklingen på kapitalmarkedet nødvendiggør en klar forbedring af det forsikringstekniske resultat, idet finansindtægterne får mindre vægt i det samlede billede.

På livsforsikrings- og pensionsmarkedet påvirkes situationen naturligvis også af konkurrenterne, men her er det først og fremmest den øgede bevidsthed om behovet for sikring af alderdommen samt invaliditetsforsørgelsen m.v., der slår igennem. Væksten har været kraftig på disse områder. Imidlertid synes den individuelle pensionsopsparing at være negativt påvirket af de skattemæssige indgreb i 1998.

”Den finansielle sektor efter år 2000”

Som bekendt afgav regeringens udvalg om den finansielle sektor efter år 2000 for kort tid siden sin betænkning. Betænkningen og dens syv delrapporter tegner et grundigt billede af forholdene i den danske finansielle sektor, og på baggrund heraf vurderes udviklingskrav og udviklingstendenser ved det nye årtusindes start. For Forsikring & Pensions vedkommende er der grund til at fæstne sig ved konklusionerne om, at der i Danmark er forholdsvis få forsikringsansatte sammenlignet med så godt som alle andre EU-lande, og at omkostningerne målt i procent er lavere – eller på niveau – med forholdene i øvrige sammenlignelige lande. Produktiviteten i den danske forsikringssektor ligger således – sammen med Holland – klart over gennemsnittet.

Det er tilfredsstillende, at dansk forsikring på den måde må siges at være godt rustet til

en fremtidig stærkere international konkurrence.

Vi er i Forsikring & Pension som helhed tilfredse med betænkningen og dens forslag. Der er tale om resultatet af et afbalanceret og kompetent udvalgsarbejde, som demonstrerer, at den finansielle sektors ressortministerium, Økonomiministeriet, der nu i tre år har haft denne rolle, er ansvarsbevidst og kvalificeret til at varetage opgaven.

Gennemsigtighed og overskuelighed

Diskussionen om forbrugerpolitikken har spillet en vigtig rolle i udvalgsarbejdet, som det fremgår af betænkningen. Det er en diskussion, der både har slået gnister under udvalgsarbejdet og i den offentlige debat.

I den forbindelse er det væsentligt for mig at understrege, at Forsikring & Pension naturligvis ønsker den størst mulige gennemsigtighed vedrørende præmier og forsikringsbetingelser for forbrugerne. Enhver sammenligning må imidlertid tage udgangspunkt i forsikringsprodukternes særlige natur og ikke blive en spændetrøje, der forhindrer produktudvikling som en drivende markedskraft. Selvfølgelig ville det hele være mere gennemsigtigt, hvis der kun fandtes nogle få standardprodukter, og prisen var den eneste konkurrenceparameter, men fri konkurrence udløser altid produkttilpasninger, der tilsigter at imødekomme forbrugernes individuelle efterspørgsel.

Som eksempel herpå kan nævnes telemarkedet, hvor det for få år siden var klart, begrænset og ensartet, hvad man kunne få af ydelser. Så blev markedet liberaliseret, og konkurrencen har givet sig udslag i nye produkter, produktkombinationer, takstændringer osv. Det er blevet mindre overskueligt og gennemsigtigt end før, men resultatet af markedsdynamikken er blevet et system tilpasset forbrugernes præferencer. Jeg tror,

alle må være enige i, at der er sket en forbedring i et vist omfang på bekostning af overskueligheden.

Produkterne på forsikringsmarkederne er stort set alle af forholdsvis kompliceret natur. Der er tale om erstatningsydelser, som udløses af begivenhedsforløb, der nødvendigvis forlods må beskrives i juridiske termer og med et ikke-dagligt sprogbrug. Herved er det uundgåeligt, at der fra tid til anden dannes falske forventninger eller misforståelser. Konflikter af denne art løses typisk gennem drøftelser mellem selskab og kunde, eventuelt efter medvirken af Forsikringsoplysningen eller ved afgørelse i Ankenævnet for Forsikring.

Forbrugerpolitisk handlingsplan

Fra forsikringsserhvervets side ønsker vi imidlertid at gøre, hvad der er praktisk muligt for at sikre en høj grad af gennemsigtighed og kundeforståelse for produkterne. Derfor har Forsikring & Pension da også sidste år udarbejdet en forbrugerpolitisk handlingsplan, foreløbigt omfattende 14 allerede færdiggjorte eller igangsatte aktiviteter. Dette arbejde, som bliver videreført gennem nye initiativer, bygger på vore egne erfaringer fra omfattende kunde- og medlemskontakt samt fra analyse af de spørgsmål, der typisk giver anledning til klager til Forsikringsoplysningen og Ankenævnet for Forsikring samt kommer frem via medierne.

Vi har valgt at udvikle forbrugerpolitikken ved egen indsats, fordi vi finder, at en sådan selv-disciplin i længden er den mest holdbare. Det er os, der har den tætteste forbrugerkontakt og ved mest om produkterne. I EU har kommissionen da også slået til lyd for en sådan selvregulering, som forbrugerne inddrages i. Vi ved godt, at der ikke fra alle sider har været tilfredshed med initiativet, men da der jo er metodefrihed på området, har vi ikke været i tvivl om, at dette er den metode, der bedst sikrer en dynamisk markedsudvikling.

I øvrigt er vi meget tilfredse med tilsagnet i efter-år-2000 betænkningen om, at Økonomiministeriet inden udgangen af år 2000 vil foretage en grundig evaluering af udviklingen på området.

På et tilgrænsende felt indeholder betænkningen også et forslag, som Forsikring & Pension har taget op. Der er tale om forsøg på at udnytte den nye informationsteknologi via Internettet til etablering af en database med forsikringsoplysninger. I betænkningen anbefales, at vi sammen med forbrugerne finder egnede instrumenter til en sådan information. Som led heri deltager vi sammen med forbrug ombudsmanden, Forbrugerrådet og Konkurrencestyrelsen i et pilotprojekt, der skal undersøge mulighederne for at etablere en database af den art på skadesforsikringsområdet.

Endelig har vi noteret os, at Erhvervsministeriet for nylig udsendte et debatoplæg om forbruger- og konkurrencepolitik, som man foreslår integreret i højere grad, ligesom konkurrenceloven ønskes ændret. Umiddelbart er vi af den opfattelse, at konkurrencepolitik og forbrugerpolitik er to adskilte områder, der også forvaltningsmæssigt bør holdes hver for sig. En revision af konkurrenceloven, inden den overhovedet har vist sine virkninger, er næppe heller nogen fornuftig disposition.

"Pinsepakken" og dens konsekvenser

Den såkaldte pinsepakke, der blev vedtaget i Folketinget sidste år, ændrede på omfattende vis pensionsbeskatningen. I stedet for den hidtidige realrenteafgift indføres fra det kommende årsskifte en fast, nominel beskatning på 26 pct. af afkastet på hovedparten af livs- og pensionsinstitutternes aktiver. Yderligere blev afkastet af aktier, der ellers var fritaget for realrenteafgift, fra juni 1998 pålagt en skat på 5 pct.

Der var tale om et afgørende skift i principet for afkastbeskatningen. Medens realrente-beskatningen varierede efter udviklingen i rente og inflation, er der med den nye beskatningsform tale om en fast afkastbeskatning. Det giver en klart øget beskatning i en situation med lav markedsrente.

En meget betydelig del af de danske pensionsordninger bygger på ydelsesgarantier, der er baseret på en rente på 5 pct. p.a. Garantierne er såvel i Danmark som i de fleste sammenlignelige lande et vigtigt led i det pensionsopsparingsystem, der fremdeles efterspørges af borgerne, selv om der naturligvis også findes andre pensionsprodukter. Finanstilsynet har reguleret den maksimale garanti gennem fastsættelse af den såkaldte grundlagsrente, der indtil den 1. juli 1994 var 5 pct. p.a., herefter 3 pct. og fra den 1. juli i år 2 pct. p.a. Omkring 400 milliarder kr. af den samlede pensionsopsparing er imidlertid tegnet på 5 pct.-grundlaget, og de således afgivne garantier er at betragte som retligt bindende kontrakter. Det skal understreges, at garantierne er afgivet på et økonomisk forsvarligt grundlag ud fra de på tidspunktet kendte markeds- og samfundsforhold. For at sikre den nødvendige reserveopbygning er selskaberne derfor nødt til at være tilbageholdende med bonustilskrivningen, hvilket der er generel accept af; vi skal ikke mange år tilbage, før selskaberne blev kraftigt kritiseret for ikke at dele hurtigt nok ud af de opnåede kursgevinster.

Virningen af en pensionsafkastskat

Med en fortsat realrenteafgift ville det lave renteniveau, som vi oplevede i foråret i år, heller ikke give anledning til problemer. Men overgangen til en fast pensionsafkastskat medfører, at så at sige alle livs- og pensionsinstitutterne ved et lavt renteniveau skal forøge hensættelserne væsentligt for at

kunne leve op til de afgivne garantier. Regeringen var da også i forbindelse med pinsepakken opmærksom på, at dette kunne ske, og det fremgik af bemærkningerne til loven, at man ville være indstillet på at justere loven, hvis det nye skattesystem skabte problemer.

Forsikring & Pension er stillet en udmøntning af dette tilsagn i udsigt. Det venter vi for øjeblikket på, og jeg vil i den forbindelse gerne understrege, at rentestigningen siden foråret ikke har overflødiggjort en udmøntning. Af hensyn til selskabernes fremtidige dispositionsmuligheder, ikke mindst med hensyn til investeringspolitikken, er det væsentligt med en afklaring. De seneste ugers rentefald har yderligere aktualiseret dette.

Lad mig understrege, at der ikke er tale om nødhjælp til livs- og pensionsinstitutterne. Garantierne har været kendt og godkendt af staten. Det er staten, der gennem en skatteændring i givet fald gør det umuligt for selskaber og pensionskasser at leve op til de afgivne garantier. Dette er også Kammeradvokatens grundlæggende betragtning, så pensionsopsparerne derfor har et krav mod staten, hvis institutterne ikke kan opfylde deres berettigede krav.

Vi har fået tilkendegivet, at Økonomiministeren over for Folketinget inden årets udgang vil redegøre for resultatet af regeringens overvejelser. Det letteste ville være at vende tilbage til realrenteafgiften, ikke fordi vi elskede denne – det gjorde vi ikke, fordi denne type beskatning ikke findes i andre lande – men fordi modellen bedre tog højde for udsving i rente og inflation.

Forsikring & Pension har bl.a. via Markedsværdiudvalget, der afgav betænkning i marts i år, peget på forskellige mulige modeller, men vi er gerne til rådighed for yderligere drøftelser.

Når en løsning er fundet, bør der skabes ro omkring pensionsopsparingen. Pinsepakken og efterlønsforliget sidste år har skabt usik-

kerhed om fremtidsværdien for den private pensionsopsparing. Der er grund til at slå fast, at den organiserede pensionsopsparing i forsikringsselskaber og pensionskasser fremdeles er favorabel som alderdomsforsørgelse og forsørgelse ved invaliditet og død – i forhold til andre former for langsigtet opsparing. Dette fremgår også klart af Pensionsmarkedsrådets seneste rapport. Derfor er det heller ikke fornuftigt at opfordre folk til i stedet for at spare op i sommerhuse, tæpper, smykker eller andet.

Vi skal nok fra forsikrings side markedsføre disse synspunkter, men det er vigtigt, at vi får politisk medløb i form af, at der undgås nye negative ændringer f.eks. i form af ringere skattevilkår eller indtægtsregulering af sociale ydelser.

Også på et andet område har pinsepakken haft uheldig virkning. Gennem omlægningen af beskatningen er investering i fast ejendom til boligformål umuliggjort. Enkelte selskaber er for øjeblikket ved at fuldføre tidligere igangsatte projekter, men nye startes ikke. Er det f.eks. fornuftigt, at det ikke er muligt for forsikringsselskaberne at investere i boligbyggeri på Københavns havnearealer, så der kan skabes liv i de områder, der ellers uden for arbejdstid er døde områder?

Investering i innovative virksomheder

Pensionsopsparingsaktiverne udgør i dag over 1.000 mia. kr., en kapital, der er stadig voksende. Beløbsstørrelsen udløser desværre ofte det såkaldte "Joachim von And-syndrom" hos vore politikere. De har svært ved at holde fingrene væk. Hvad kan beløbet ikke bruges til?

Senest har til vor overraskelse erhvervsministeren således henvist til en ordning i Irland, hvor den irske regering angiveligt ved trussel om et lovindgreb har tvunget pensionskasserne til som minimum at investere 1 pct.

af deres kapital i innovative virksomheder. Det er erhvervsministerens opfattelse, at der herhjemme bør indgås en lignende aftale.

Ideen hviler på den misforståelse, at man overordnet kan pege på særlige erhvervsområder eller typer af værdipapirer – her unoterede aktier – som det vil være særligt godt at investere i. Udviklingen er for længst løbet fra sådanne tiltag. Erfaringen viser, at det bedste, der kan ske, er, at mange investorer hver for sig investerer i, hvad de finder er bedst ud fra det fundamentale hensyn til størst muligt fremtidigt afkast for pensionsopsparerne, naturligvis under iagttagelse af de risikospredningsbestemmelser, der er gældende efter EF-direktiverne og dansk lovgivning.

Dette er da også vort svar på det fremsatte forslag. Med den internationalisering, der i dag opleves på investeringsområdet, og de konkurrenceforhold, der hersker på forsikringsmarkederne, er nationale investerings tiltag af den nævnte type uhensigtsmæssige.

Automobilforsikringer

Fra en anden del af vort aktivitetsområde skal jeg nævne udviklingen på automobilforsikringsfeltet. Et mangeårigt aftalesystem vedrørende timepriser mellem værksteds- og forsikringsorganisationerne er efter Konkurrencerådets afgørelse bortfaldet fra 1. april i år.

Det har ført til en helt ny markedssituation, hvor reparationsvilkår for skadede motorkøretøjer i fremtiden aftales mellem værkstedet og det enkelte forsikringsselskab. Det er endnu for tidligt at sige, hvilken effekt ændringen får, men der synes at være mulighed for, at selskaberne kan modvirke stigninger i reparationspriserne, ligesom der øves en indsats for nedbringelse af de i international sammenhæng meget høje danske reservedelspriser.

Ejerskifteforsikringer

Jeg skal også fremhæve området for ejerskifteforsikringer. Ejerskifteforsikringerne er i deres eksisterende form ikke blevet til med udgangspunkt i forslag fra forsikringsselskaberne. Vi kritiseres hyppigt for at være for dyre, selv om vi må konstatere, at skadesudgifterne på de ikke særligt mange tegnede forsikringer overstiger præmieindtægterne. Ordningen blev indført for at begrænse belastningen af domstolene med retssager mod hussælgere, men de har så i stedet udløst en række retssager mod de bygningssagkyndige, som har ansvaret for de nye tilstandsrapporter.

Vi ser derfor frem til den revision af ordningen, som er bebudet på regeringens lovprogram, men havde foretrukket, at sælger får pligt til at tegne ejerskifteforsikringen, hvis han vil frigøres for mangelansvar. Herudover er et forøget informationsarbejde fra ejendomsmæglere og advokater om, hvad forsikringen dækker, absolut nødvendigt.

Efter- og videreuddannelse

På det uddannelsesmæssige felt følger Forsikring & Pension med interesse drøftelserne om voksen- og efteruddannelse. Via Forsikringshøjskolen varetager forsikrings erhvervet selv sine efter- og videreuddannelsesaktiviteter, der foregår på et kvalificeret og rimeligt højt niveau. Hidtil har disse uddannelser imidlertid ikke eksisteret på landkortet over videreuddannelsesaktiviteter, der tildeles offentlige midler. Dette er uheldigt, da forsikringsselskaberne selv varetager størstedelen af udgifterne til den fortsatte kvalificering af deltagere til varetagelse af faktisk eksisterende job i erhvervslivet. I hvert fald må det være udelukket, at vi på den baggrund skal bidrage til opkvalificeringen på andre erhvervsområder.

Samarbejde med offentlige myndigheder

På mange områder har forsikrings erhvervet og organisationen Forsikring & Pension et godt og tæt samarbejde med de offentlige myndigheder. Det er interessant, at dette samarbejde i de senere år har kunnet udvides på det offentliges initiativ.

Forsikring & Pension har således været medvirkende til etablering af en forsikringsordning vedrørende forurening fra olietanke efter opfordring fra miljømyndighederne, og Justitsministeriet har været opdragsgiver i forbindelse med ejerskifteforsikringerne.

Fødevarerministeriet har taget initiativ til drøftelse af mulighederne for omlægning af de statslige erstatningsordninger for besætninger i landbruget, som rammes af sygdomme og infektioner, til private forsikringsordninger. Og der er grund til at fremhæve, hvordan opbygningen af et arbejdsmarkeds-pensionssystem i forsikringsselskaber og pensionskasser i løbet af få år har skabt nye og helt grundlæggende elementer i det danske pensionssystem.

Det er en udvikling, vi håber at se mere til i de kommende år. Den trænger sig på også inden for sundhedsområdet. Her får forsikringsprodukterne vedrørende kritisk sygdom og sundhedsforsikringer og andre former for forsikringsordninger en stadig større udbredelse.

Det er alt sammen udtryk for, at forsikringsordninger er egnede til at afhjælpe problemer, som ellers ville belaste de offentlige kasser.

Der har imidlertid også fra tid til anden lydt kritik af forsikringsselskabernes øgede aktiviteter. De skaber skel mellem de borgere, der har råd til at betale for en forsikring, og de, der ikke kan betale for en forsikring. Sundhedsvæsnen i USA anføres her som et skræmmebillede.

Kritikerne bør imidlertid slå koldt vand i

blødet. Vi lever som bekendt i Danmark, og næppe nogen kan forestille sig, at den offentlige sektor ikke fremdeles skal have det afgørende ansvar for hospitaler, plejehjem og meget andet. Den offentlige sektor skal fortsat stå for kerneydelserne, der som hovedregel bør være gratis og af høj kvalitet. Via forsikringssystemet kan imidlertid tilbydes supplerende ydelser, som markedet allerede har vist, at der er efterspørgsel efter. Dette vil ikke forringe det offentlige sundhedssystem, men tværtimod skabe supplerende muligheder.

Med hensyn til det fordelingsmæssige argument om, at sådanne ordninger sætter nye skel mellem grupper af patienter eller gamle, er der kun at anføre, at den stigende internationalisering allerede og i voksende omfang vil give forskellige grupper mulighed for at anvende egne midler til forbedring af egen livskvalitet.

Derfor er der på sundhedsområdet som på andre felter allerede nu tale om et vist opbrud

og nydannelse. Det er en positiv udvikling, som vi hilser velkommen, og som vi gerne vil advokere for fordelene ved i bredere kredse.

Fortid og fremtid

Forsikring er et af de ældste finansielle erhverv herhjemme. (Jeg skal nok være mig for at sige det ældste erhverv). Som nævnt oprettedes det første bygningsbrandforsikringselskab "Brand-Cassen i København" i 1731.

Siden da er forsikringsprodukter og forsikringsaktiviteter blevet stadig udviklet og udvidet. På tærskelen til et nyt årtusinde står vi over for nye store udfordringer og muligheder.

Dem skal vi møde i en verden, der indebærer en stadig voksende internationalisering.

Jeg vil gerne på Forsikring & Pensions sidste årsmøde i det gamle årtusinde udtrykke håbet om, at også indsatsen fremover vil kunne ske i godt samarbejde med den offentlige sektor og alle vore andre samarbejdspartnere.